

Ս Ծ Ք Տ

ԴԳՐՈՑԱԿԱՆ ՏԱՐԻՈՑ ՄԸ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆՔ

ԵԴՄՈՆԴ ՏԷ ԱՄԻԶԻՍԻ

— (ՏԵՍ ՀԱՏ ԻԷ. ԷՋ 116) —

Վիկտոր Լեմանուէլիւս յուղարկաւորութեան հանդէսը

17, Յունուար

Այսօր ժամը երկուքին հազիւ թէ մօայ 'ի դպրոց, վարժապետան կողմէ զՏէռօսսի, որ քնաց գրասեղանին մօտ կեցաւ մեր դիմացը, և սկսաւ իւր թրթռուն հնչմամբն փարտասանել, հետզհետէ բարձրացնելով իւր յստակ ձայնը և իւր երեսաց գոյնը կարմրելով:

— Զորս տարի առաջ այս օրս, այս ժամուս, կը հասնէր Պանթէոնի դիմացը 'ի Հռովմ' յուղարկաւորութեան կողմէն յորում կայր Վիկտոր Լեմանուէլի ԲՅ դիակն, իտալիոյ առաջին թագաւորին, որ մեռաւ յետ 29 ամաց թագաւորութեան, յորս իտալական մեծ հայրենիքն եօթն Տէրութեանց բաշխուած և ընկճեալ յօտարաց և 'ի բռնաւորաց, փոխարկուեցաւ 'ի մի տէրութիւն' անկախ և ազաւ. յետ քսան և ինն ամաց թագաւորութեան, զոր ինքն պանծալի ըրաւ և բարբար զօրութեամբ՝ հաւատարմութեամբ, յանդգնութեամբ 'ի վտանգս, իմաստութեամբ 'ի յաղթանակս, հաստատամտութեամբ 'ի ձախողակս: Կը հասնէր յուղարկաւորութեան կողմէն պատիք, յետ պարտելու բոլոր Հռովմայ մեջ Ժողկանց անձինք մը տակ, անցնելով վշտագին անհուն բազմութեան մը լռութեան մէջէն, որը յամենայն կողմանց իտալիոյ դիմէր էին, յառաջեալ զօրագլխոց քնդէ մը, պաշտօնէից և իշխանաց խմբէ մը, հետեւեալ յաւիտեանց գոնից, յանհուն բազմութեանց գրօշակաց, 'ի ներկայացուցչաց երեք հարիւր քաղաքաց, յայնմ յամենայնէ որ Ժողովրդեան մը կարողութիւնը և փառքը կը ներկայացնէ, կը հասնէր վեհափառ տաճարին առջև՝ յորում տապանը կը սպասէր: Սոյն վայրկենիկ երկոտասան զբահաւորք կը հանեն դադաղը 'ի կառաց: Նոյն պահուն կու տայր իտալիո վերջին հրաժեշտի ողջոյնը իւր հանգուցեալ թագաւորին, իւր հինաւորց թագաւորին զոր այնքան սիրէր էր, յետին ողջոյնը իւր զինուորին, իւր հօրը, իւր պատմութեանը ամենէն աւելի բարեբաղդ և ամենէն աւելի օրհնեալ քսան և ինն ամաց: Մեծ և հանգիստաւոր վայրկեան մ'եղաւ: Ամենուն հայեցումքը և սիրան կը թնդայր՝ ընդ մեջ դադաղին և իտալիոյ բանակին ու թաւուն քնդաց թխացեալ գրօշակաց մէջ: Զորս ու թաւուն պաշտօնակալք կը կրէին՝ իւր անցքին վրայ գէժ առ գէժ կեցած: Վասն զի հոն էր իտալիա, այն ու թաւուն նշանակալք մեջ՝ որք կը յիշեցնէին հազարաւոր մեռեալքն, արեանց հնդեղքն, մեր ամենէն աւելի սրբազան փառքերն, մեր սրբագոյն զոհերն, մեր սաստկագոյն ցաւերն: Դագաղը բարձեալ 'ի զրահաւորաց՝ անցաւ, և այն ատեն ամենքն 'ի միասին խոնարհեցան 'ի նշան ողբունի, ինն քնդաց գրօշակներն, հին պատառուտուն գրօշակներն Կօթիոյի, Բասթանիկոյի, Սրբոյն Լուչիայի, Նովարայի, Խրիմու, Պալէստոյի, Սրբոյն Մարտինոսի, Գաթիէլֆիտարտոյի, ու թաւուն սեաւ քօղերը խոնարհեցան, հարիւր միասլք արկեղ վրայ թափեցան, և այն սաստկագոյն խառն աղաղակը՝ որպէս թէ ամենուն

արինը եռացուց. — Ողջամբ երթի՛ր, արգիւ թագաւոր, գիւցաղն թագաւոր, հաւատարիմ թագաւոր: Դու անջնջելի պիտի մնաս 'ի սիրտ քու բովանդակ ժողովրդեանդ, քանի որ իտալիոյ վրայ պիտի ծագէ արեգակը: Յետ որոյ գրօշկեք դու առգրաւր յերկինս բարձրացան, և Վիկտոր թագաւորը դամբանին անմահական փառացը մէջ մտաւ:

Պատերի արտաքսնայ 'ի դպրոցէ

21, Նոյեմբ

Մինչդեռ Տէնոսսի թագաւորին յուզարկաւորութեան հանդիսին վրայ կը ճառէր, Պառնոթին միայն ծիծաղեցաւ: Եւ զատկայ կ'ատեմ, չարասիրտ է: Երբ հայր մը 'ի դպրոց կու գայ յանդիմանելու զորդին, առիկայ կը զուարճանայ. երբ մէկը կու լայ, ինքը կը ծիծաղի: Կառնի առջև կը դողայ և որմնադիրը կը ծեծէ՝ վասն զի կրտսեր է. կը տանջէ զՔուսսին անդգայ բազուկ ունենալուն համար. կը ծաղրածէ զԲուէ քսոսին՝ զոր ամենքը կը յարգեն. մինչև իսկ կը ծաղրածէ զՌոպէթթին, այն երկրորդ գառունը, որ գաւազանօք կը քալէ մանկիկ մ'ազատելուն համար: Կը զայրացնէ քան զինքն ահարադոյնը, և երբ զիրար կուփէլ օկսին, կը կտողի և կը սկսի փռա հասցունել: Այն ցած ճակտին վրայ խորշէի բան մը կը նկատուի, այն պղտոր աչացը մէջ, զորոք գրեթէ միշտ ծածկեալ կը պահէ իւր մոմով պատեալ կտաւէ շինուած գգաւին պահպանակին ներքև: Ամենեին բանէ մը չի վախեր, վարժապետին երեսը կը ծիծաղի, կը դողայ երբոր կարենայ, անամօթ երեսով կ'ուրանայ, միշտ մէկու մը հետ կուոյ մէջ է. գնդասեղք կը տանի 'ի դպրոց՝ քովննեը խայթելու համար. թէ իւր և թէ այլոց ներքնազգեստին կոճակները կը փրցնէ և տնոնցմով կը խաղայ: Դռնի թղթեայ պահարան, տետրակներ, գրքեր, ամենքն ալ մաշած, պատառուտուն, աղտոտ. քանոնը աղւալակաւ եղած, գրիչը կէրուած, եղունգներն կրծուած, զգեստներն լի բիծերով և կռիւներէ բոլորովին պատառոտուն: Կ'ըսեն թէ մայրը հիւանդացեր է իրմէ կրած նեղութիւններէն, և թէ իւր հայրը զինքը երբեք անգամ տունէն մերժեր է. մայրը կուգայ ստէպ իւր վրայ տեղեկութիւն առնելու և միշտ յայտը կը գառնայ: Ինքը կ'ատէ զդպրոց, կ'ատէ զընկերոս, կ'ատէ զվարժապետը, վարժապետը երբեմն իւր ըրած օրիկայութիւնքն չտեսնել կը կեղծէ, և ինքն գեռաւելի կը վատթարանայ: Զանազ ուղղել զինքն քաղցրութեամբ, այլ ինքն ծաղրածեց. իրեն ամենածանր խօսքեր ըսաւ, իսկ նա ձեռք երեսը ծածկեց իբր թէ լայր, մինչև կը ծիծաղէ: Երբք օրուան համար դպրոցէն արտաքսուէցաւ, և դարձաւ 'ի դպրոց չարագոյն և լրբագոյն քան զառաջինն: Օր մը Տէնոսսի իրեն ըսաւ. — Այ դարձ 'ի չարութեանցդ, չէս տեսներ որ վարժապետը սաստիկ կը վշտանայ. — իսկ ինքն սպառնացաւ փորուուն մէջ գամ մը խոթել: Սակայն վերջապէս այս առաւօտ շան մը պէս մերժուեցաւ: Մինչդեռ վարժապետն կու տար Կառնի յուշուարի ամսօրեայ պատմութիւնն՝ Սարդիայի քնքարաւորին առաջին օրինակը՝ մաքուր գրելու համար, ինքը յատակին վրայ պայտուռցիկ մը նետեց, որ հրացանի հարուածոյ մը նման պայթեցաւ, և վերէն 'ի վար գպրոցը գողգողացուց: Բոլոր դասն սաստիկ սարնեցաւ: Վարժապետը կանգնեցաւ իսկոյն և գոչեց. — Պառնոթ, դպրոցէն դուրս ելիւ: — Ինքն պատասխանեց. — Ես չեմ: — Բայց կը ծիծաղէր: Կրկնէ վարժապետը. — Դուրս ելիւ: — Ձեմ ելլար, — պատասխանեց: Այն ատեն վարժապետը այլալեցաւ, բռնեց բազուկներէն, և յափշտակեց գրասեղանէն, ինքն կը ծեծկըր. տուէր, ատամունքը կը կրճտէր, այլ սաստիկ բռնութեամբ գուրս արտաքսուեցաւ:

Վարժապետն բռնած զինքն իրրու ծանր բեռ մը տարաւ առ Տեսուչն, և տպա միայնակ դարձաւ 'ի դասարանն, և նստեցաւ ստոլին առջև, ձեռքք գլուխը բռնելով, առաւաղեալ, այնպիսի խոնր և վշտացեալ կերպարանօք, որ տեսողաց գուժը կը շարժէր: — Յետ երեսոնն ամաց որ դասախօսութիւն կ'ընէմ, — աղաղակեց տխրաւայն՝ գլուխը շարժելով: Ոչ որ շունչ կ'առնոյր, Բարկութենէն ձեռքերը կը գողգողային, և Խակտին վրայ ունեցած ուղիղ կնձիւռն այնքան խոր կ'երևար, որ կարծես վէրք ժ'է: Եղկելի՛ վարժապետ: Ամէնքն կը կարեկցէին: Տէռօսսի կանգնեցաւ և ըսաւ. — Պ. Վարժապետ, մի՛ վշտանար, մենք զքեզ կը սիրենք: — Այն ատեն զուարթացաւ նա սակաւ մի և ըսաւ. — Տղայք, առաջ տանինք մեր դասը:

ԿԱՐՐՈՒՄ ԿՈՒՆՈՅ

Կարրում Կունոյ՝ ներկայ դարուս հռչակաւոր երգահաններէն մին, ծնաւ 'ի Բարիզ յամին 1818 Յունիս 17ին: Սա իւր նախնական ուսումները կատարելէն յետոյ, մտաւ Բարիզու երաժշտութեան Բարձրագոյն Վարժարանը, ուր իրեն առաջնորդ ունեցաւ երաժշտական